

Współdziałanie organów nadzoru górniczego i organów administracji szczebla powiatowego w zakresie rekultywacji terenów po działalności górniczej

Lidia Król¹

The cooperation of mining supervision authorities and district offices in the field of land reclamation after mining activities. Prz. Geol., 63: 1347–1351.

Abstract. Land reclamation and use are planned, designed and implemented at all stages of industrial activity. The mining entrepreneur in each phase of their business (planning, operation and decommissioning) develop documentation containing elements of land reclamation. The documents are verified by various authorities, including mayors and directors of the regional mining authorities. In the field of land reclamation decisions are issued and they are the result of interaction of these authorities. Proper cooperation depends on the quality of the developed and submitted documents. The result of this cooperation is the restoration by the entrepreneur the utility value of land devastated and degraded by mining activities.

Keywords: land reclamation, mining activities, documentation of land reclamation, district offices, mining supervision authorities

Ochrona wszystkich elementów przyrodniczych środowiska jest obowiązkiem konstytucyjnym (art. 86 Konstytucji RP). W zakresie ochrony złóż kopalin, gleb i gruntów, w związku z wydobywaniem kopalin, obowiązek ten spoczywa na przedsiębiorcy górniczym.

Zasady rekultywacji terenów po działalności górniczej regulują przepisy ustaw: Prawo ochrony środowiska (Ustawa, 2001), Prawo geologiczne i górnicze (Ustawa, 2011) oraz ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Ustawa, 1995).

Przedmiotem rekultywacji są grunty zdegradowane i zdewastowane. Przepisy wskazują, że eksploatację złoża kopaliny prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia oraz zagospodarowania kopaliny. Podejmujący eksploatację złóż kopaliny lub prowadzący tę eksploatację jest obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych, a także przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze (art. 126. Prawo ochrony środowiska – Ustawa, 2001). Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych w art. 4 pkt 18 (Ustawa, 1995) zawiera definicję rekultywacji, według której przez rekultywację gruntów rozumie się nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

Do zrehabilitowania gruntów na własny koszt jest zobowiązana osoba powodująca utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów (art. 20, ust. 1 Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych). W myśl obowiązujących przepisów w stosunku do działalności przemysłowej (w tym także górniczej) prowadzący ją jest zobowiązany planować, projektować i realizować rekultywację oraz zagospo-

darowanie gruntów na wszystkich jej etapach. Ponadto prowadzący działalność winien wykonywać rekultywację sukcesywnie w okresie nie dłuższym niż 5 lat od zakończenia działalności (art. 20, ust. 3 i 4 Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych – Ustawa, 1995).

DECYZJE W SPRAWIE REKULTYWACJI

Obowiązek rekultywacji i zagospodarowania gruntów jest ustalany w formie decyzji administracyjnych (art. 22, ust. 1 ww. ustawy), które określają:

- stopień ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów, ustalony na podstawie dwóch odrębnych opinii rzeczoznawców;
- osobę obowiązaną do rekultywacji gruntów;
- kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów;
- uznanie rekultywacji za zakończoną.

Powyższy przepis wskazuje, że nie ma jednej decyzji w sprawie rekultywacji, lecz jest to ciąg decyzji zawierających powyższe elementy. Kolejność ich wydawania powinna być zgodna z kolejnością określoną w przepisach. Niestety, w praktyce dość często organy wydają decyzje określające osobę obowiązaną, kierunek i termin, pomijając decyzję w sprawie określenia stopnia ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów, mimo że taka konieczność wynika wprost z cytowanej ustawy.

Inną przyjętą praktyką, dość często stosowaną przez organy administracji powiatowej, jest wydawanie decyzji, w której łącznie określa się stopień ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów, osobę obowiązaną, kierunek i termin rekultywacji. Powyższe umożliwi przedsiębiorcy odpowiednie zaplanowanie robót objętych warunkami koncesji lub planem ruchu zakładu górniczego. Usprawnia również proces kontroli i nadzoru nad późniejszym sposobem prowadzenia prac w zakresie działalności górniczej.

Kolejną wydaną decyzją w sprawie rekultywacji jest uznanie jej za zakończoną. Podstawą materialno-prawną decyzji uznającej rekultywację za zakończoną jest art. 22 ust. 1 pkt 4 Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych

¹ Okręgowy Urząd Górniczy w Gdańsku, ul. Biała 1, 80-435 Gdańsk; l.krol@wug.gov.pl

(Ustawa, 1995). *Definicja (rekultywacji) na pierwszy plan wysuwa cel rekultywacji, który powinien zostać osiągnięty, nie zaś działania, które mają do tego celu doprowadzić. W świetle tej definicji o zakończeniu rekultywacji można mówić wówczas, gdy gruntom nadano lub przywrócono wartości użytkowe. Ocena, czy w konkretnym wypadku nastąpiła, czy też nie, rekultywacja gruntu, nie może być uzależniona od zakresu wykonanych robót rekultywacyjnych. Jedynym kryterium przy tej ocenie może być okoliczność, czy w wyniku odpowiednich zabiegów gruntu nadano lub przywrócono wartości użytkowe (II OSK 1388/05 – Wyrok NSA).*

Obowiązek rekultywacji terenu spoczywa na stronie aż do czasu jej zakończenia – 5 lat od zakończenia działalności przemysłowej (art. 20, ust. 4 – Ustawa, 1995). Artykuł 28 ust. 3 Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Ustawa, 1995) wprowadza sankcje za niezakończenie rekultywacji w ww. terminie. W takim przypadku nadal istnieje obowiązek prowadzenia rekultywacji, z tym że, od dnia, w którym rekultywacja gruntów powinna zostać zakończona, do dnia jej zakończenia, strona jest obowiązana do ponoszenia rocznej opłaty podwyższonej.

REKULTYWACJA TERENÓW PO DZIAŁALNOŚCI GÓRNICZEJ

Rekultywacja gruntów ma szczególne znaczenie w górnictwie. Przepis art. 129 ust. 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze (Ustawa, 2011) mówi, że w przypadku likwidacji zakładu górniczego, w całości lub w części, przedsiębiorca jest zobowiązany przedsięwziąć niezbędne środki w celu ochrony środowiska oraz rekultywacji gruntów i zagospodarowania terenów po działalności górniczej, ust. 2 wspomnianego artykułu odsyła do przepisów Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Ponadto rozporządzenie w sprawie planów ruchu (Rozporządzenie, 2012) dopuszcza takie zapisy w planach ruchu, które umożliwiają planowanie i prowadzenie rekultywacji częściowej nie tylko w ramach planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego, ale również w ramach bieżącego planu ruchu.

Przy prowadzeniu działalności przez przedsiębiorcę górniczego, na każdym jej etapie – planowania, eksploatacji czy likwidacji – jest konieczne sporządzanie odpowiedniej dokumentacji zawierającej elementy rekultywacji.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami – przed rozpoczęciem działalności górniczej – przedsiębiorca uzyskuje decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach planowanej inwestycji, w której jest określony preferowany kierunek rekultywacji. Ponadto jest on wskazywany w zapisach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Wskazanie możliwości i kierunków rekultywacji terenów poeksploatacyjnych powinno nastąpić już na etapie dokumentacji geologicznej, stanowiącej podstawę do ubiegania się przez przedsiębiorcę o udzielenie koncesji na wydobywanie oraz projektowania zakładu górniczego.

Przewidywany sposób likwidacji zakładu górniczego, ochrony pozostawionych zasobów w złożu po zakończeniu eksploatacji oraz przewidywanego sposobu rekultywacji gruntów po działalności górniczej, określa się w projekcie zagospodarowania złoża (§ 2 ust. 2 pkt. 12) rozporządzenia w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących projektów zagospodarowania złóż (Rozporządzenie, 2012a).

Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze (Ustawa, 2012) w razie ubiegania się o koncesję na wydobywanie kopaliny u ministra właściwego do spraw środowiska lub marszałka województwa do wniosku należy dołączyć projekt zagospodarowania złoża. Niestety wymóg ten nie dotyczy wniosków koncesyjnych składanych do starosty – przepisów o projekcie zagospodarowania złoża nie stosuje się do wydobywania z tzw. „małych złóż”, tj. złóż o powierzchni do 2 ha, przy rocznym wydobyciu do 20 tys. m³, eksploatowanych bez użycia materiałów wybuchowych. Przy planowaniu takiej działalności przedsiębiorca powinien już we wniosku o udzielenie koncesji określić przewidywany sposób prowadzenia ruchu zakładu górniczego oraz prognozowany sposób likwidacji zakładu górniczego, uwzględniający m.in. rekultywację gruntów po działalności górniczej.

Jednym z podstawowych dokumentów, zawierających wytyczne do projektowania i realizacji robót rekultywacyjnych dotyczących wyrobisk odkrywkowych i zwalówisk oraz innych terenów kopalnianych, jest norma PN-G-07800:2002 Górnictwo odkrywkowe – Rekultywacja – Ogólne wytyczne projektowania. Na podstawie zapisów powyższej normy oraz § 162. rozporządzenia w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu odkrywkowego zakładu górniczego (Rozporządzenie „bhp”a) sporządza się dokumentację rekultywacji, w której określa się kierunek, zakres, sposób i termin wykonania rekultywacji. Istotne jest, że rekultywację w granicach udokumentowanego złoża poprzedza się dokonaniem obmiaru jego wyeksploatowanej części.

Odpowiednio zakres dokumentacji rekultywacji (kierunek, zakres, sposób i termin wykonania), dla robót geologicznych i do wykonywania otworów wiertniczych w ruchu zakładów górniczych oraz dla otworowych zakładów górniczych, został określony w § 176. rozporządzenia w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi (Rozporządzenie „bhp”b).

Kolejnym dokumentem, zawierającym rozwiązania dotyczące rekultywacji, opracowywanym przez przedsiębiorcę górniczego, jest plan ruchu zakładu górniczego. Plan ten powinien zawierać m.in. elementy ochrony środowiska, ze szczególnym uwzględnieniem zamierzeń w zakresie rekultywacji gruntów po działalności górniczej. Natomiast w przypadku likwidacji zakładu górniczego, sposób postępowania m.in. w zakresie rekultywacji określa plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego. Szczegółowy zakres zapisów obu typów planu ruchu określa rozporządzenie w sprawie planów ruchu zakładów górniczych (Rozporządzenie, 2012).

WSPÓLDZIAŁANIE ORGANÓW NADZORU GÓRNICZEGO Z ORGANAMI SZCZEBŁA POWIATOWEGO W ZAKRESIE REKULTYWACJI

Na każdym etapie działalności górniczej powstają dokumenty zawierające treści związane z rekultywacją. W większości przypadków dokumenty te wymagają weryfikacji przez współdziałające ze sobą organy (tabela 1).

Decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania gruntów wydaje starosta, po zasięgnięciu opinii wójta gminy, na terenie której znajdują się te grunty, ponadto w

Tab. 1. Procedury prawne dotyczące rekultywacji

Etap działania przedsiębiorcy górniczego	Elementy rekultywacji	Właściwy organ lub osoba	Kompetencje organu lub osoby	Podstawa prawna	Organ i formuła współdziałania
Projekt robót geologicznych	określenie w szczególności przedsięwzięć koniecznych ze względu na ochronę środowiska, w tym rekultywacji gruntów	właściwy organ administracji geologicznej (Minister właściwy do spraw środowiska, marszałek województwa, starosta)	– przyjęcie zgłoszenia projektu – decyzja zatwierdzająca projekt – załącznik do wniosku o koncesję	– art. 85 ust. 2 pgg – art. 80 ust. 1 pgg – art. 25 ust. 2 pgg	zatwierdzenie projektu robót geologicznych (wymaga opinii wójta (burmistrza, prezydenta miasta)
Dokumentacja geologiczna	opis informacji niezbędnych do planowania wykorzystania obszarów zmienionych antropogenicznie, w tym wyrobisk poeksploatacyjnych lub miejsca składowania odpadów i ich rekultywacji	właściwy organ administracji geologicznej (minister właściwy do spraw środowiska, marszałek województwa, starosta)	decyzja zatwierdzająca dokumentację	art. 93 ust. 2 ustawy pgg	
Projekt zagospodarowania złoża	określenie przewidywanego sposobu likwidacji zakładu górniczego, ochrony pozostawionych zasobów w złożu po zakończeniu eksploatacji oraz przewidywanego sposobu rekultywacji gruntów po działalności górniczej	organ koncesyjny	załącznik do wniosku o koncesję na wydobywanie	art. 26 ust. 3 pgg	opinia właściwego organu nadzoru górniczego dla projektu zagospodarowania złoża dotyczącego złóż kopalini określonych w art. 10 ust. 1, z wyłączeniem złóż węglowodorów.
Koncesja na wydobywanie ze złoża udzielana przez starostę	sposób likwidacji zakładu górniczego, uwzględniający obowiązek przedsięwzięcia niezbędnych środków w celu ochrony środowiska oraz rekultywacji gruntów po działalności górniczej	organ koncesyjny	decyzja udzielająca koncesji	art. 22 ust. 2 pgg art. 129 ust. 1 pgg	udzielenie koncesji przez starostę wymaga opinii marszałka województwa; udzielenie koncesji na wydobywanie kopalini ze złóż wymaga uzgodnienia z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) właściwym ze względu na miejsce wykonywania zamierzonej działalności
Decyzje w sprawie rekultywacji	decyzje w sprawach rekultywacji i zagospodarowania określają: 1) stopień ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów, 2) osobę obowiązującą do rekultywacji gruntów; 3) kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów; 4) uznanie rekultywacji gruntów za zakończoną	starosta	decyzja	art. 22 ustawy o ochr. gruntów	decyzje wydaje starosta, po zasięgnięciu opinii: 1) dyrektora właściwego terenowo okręgowego urzędu górniczego – w odniesieniu do działalności górniczej; 2) dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych lub dyrektora parku narodowego – w odniesieniu do gruntów o projektowanym leśnym kierunku rekultywacji; 3) wójta (burmistrza, prezydenta miasta)
Plan ruchu zakładu górniczego	zamierzenia w zakresie rekultywacji terenów po działalności górniczej lub po robotach geologicznych; przewidywane kierunki, sposób oraz terminy rozpoczęcia i zakończenia rekultywacji gruntów przekształconych w wyniku prowadzenia ruchu zakładu górniczego	właściwy organ nadzoru górniczego	zatwierdzenie w drodze decyzji	art. 108 ust. 11 pgg	plan ruchu zakładu górniczego, z wyłączeniem planu ruchu dla wykonywania robót geologicznych związanych z poszukiwaniem i rozpoznawaniem złóż węglowodorów, wymaga opinii właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta)
Dokumentacja rekultywacji	w dokumentacji rekultywacji określa się kierunek, zakres, sposób i termin wykonania rekultywacji.	kierownik ruchu zakładu	zatwierdzenie	rozporządzenia tzw. „bhp”	
Dokumenty wchodzące w skład dokumentacji mierniczo-geologicznej	rekultywacja gruntów i zagospodarowanie terenów po zakończeniu działalności górniczej.	właściwy organ nadzoru górniczego	decyzja nakazująca sporządzenie	art. 116 ust. 6 pkt. 7) pgg	
Plan ruchu likwidowanego zakładu górniczego	zamierzenia w zakresie rekultywacji terenów po działalności górniczej; terminy rozpoczęcia i zakończenia oraz kierunki i sposób rekultywacji gruntów po działalności górniczej	właściwy organ nadzoru górniczego	decyzja zatwierdzająca plan ruchu	art. 108 ust. 11 pgg	zatwierdzenie planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego wymaga uzgodnienia z właściwym wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta)

odniesieniu do działalności górniczej wymagana jest także opinia dyrektora właściwego terenowo okręgowego urzędu górniczego, zaś w przypadku gruntów o projektowanym leśnym kierunku rekultywacji opinię wyraża dyrektor regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych lub dyrektor parku narodowego. W przypadku powiązania rekultywacji leśnej z działalnością górniczą jest natomiast konieczne uzyskanie przez starostę opinii wszystkich trzech organów (art. 22, ust. 2 Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych).

Powyższe oznacza, że organ uprawniony do wydania decyzji w sprawie rekultywacji powinien zwrócić się do właściwego organu o wyrażenie opinii. Opinia taka jest natomiast wydawana na podstawie przepisów art. 106 kpa (Ustawa, 1960), regulującego sposób współdziałania organów administracji publicznej przy wydawaniu decyzji – zgodnie z § 1 art. 106 kpa (Ustawa, 1960), jeżeli przepis prawa uzależnia wydanie decyzji od zajęcia stanowiska przez inny organ (wyrażenia opinii lub zgody, albo wyrażenia stanowiska w innej formie), decyzję wydaje się po zajęciu stanowiska przez ten organ. Wystąpienie przez starostę o zajęcie stanowiska rozpoczyna procedurę współdziałania organów przy wydaniu decyzji w sprawie rekultywacji. W myśl zapisów art. 106 § 5 kpa (Ustawa, 1960) zajęcie stanowiska przez ten organ następuje w drodze postanowienia. Na takie postanowienie przysługuje stronie zażalenie.

Zgodnie ze stanowiskiem Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 23 listopada 2011 roku sygn. II SA/Łd 1043/11 *organ współdziałający uczestniczy jedynie w czynnościach postępowania administracyjnego, biorąc udział w załatwieniu sprawy przez wyrażenie stanowiska, w zakresie swej właściwości. Nie jest więc organem prowadzącym postępowanie w samodzielnej, odrębnej sprawie administracyjnej. Postępowanie przed organem współdziałającym ma w istocie charakter pomocniczego stadium postępowania w sprawie załatwianej przez inny organ, w niniejszej sprawie przez Starostę [...] w drodze decyzji administracyjnej. Jak wynika z przytoczonej normy prawnej, w ramach współdziałania organ wyraża opinię lub uzgodnienie. Rozróżnienie to jest o tyle ważne, iż uzgodnienie, w przeciwieństwie do opinii jest formą o znaczeniu stanowczym, bowiem wiąże organ decydujący w postępowaniu głównym. Treść stanowiska zajętego przez organ uzgadniający może przesądzić o treści decyzji, która wydawana jest po uzgodnieniu przez organ decydujący. Stanowisko takie jest szeroko podzielane tak przez doktrynę, jak i judykaturę i nie budzi już wątpliwości, brak mocy wiążącej opinii organu w ramach współdziałania. A skoro tak to opinia taka nie musi być zbieżna z poglądem organu, który wystąpił o jej wydanie, ani wnioskiem strony postępowania. Tym bardziej, iż jak to zostało już podkreślone decyzja w sprawie rekultywacji jest wydawana w ramach tzw. uznania administracyjnego. Uznanie administracyjne oznacza natomiast, iż organ nie jest związany opiniami organu współdziałającego. W efekcie końcowym może zostać wydana zarówno decyzja wskazująca kierunek rekultywacji tożsamy ze wskazywanym przez stronę lub też zupełnie odmiennym, jeżeli tylko dane rozstrzygnięcie znajduje oparcie w materiale sprawy. Treść decyzji w sprawie rekultywacji należy do wyłącznej kompetencji starosty, który w pełni i samodzielnie akceptuje (bądź nie) przedstawiony sposób rekultywacji – burmistrz ma natomiast jedynie kompetencję do zajęcia stanowiska w sprawie, w formie*

niewiążącej opinii. Kryteria opinii organu opiniującego nie muszą opierać się na tych samych przesłankach, co podstawa prawna decyzji rekultywacyjnej. Inne rozumienie tego przepisu prowadziłoby do sytuacji, że organ opiniujący nie wiążąco – przesądzałby o treści przyszłej decyzji.

W praktyce współdziałanie organów nadzoru górniczego z organami administracji szczebla powiatowego polega na zajmowaniu stanowiska (wyrażaniu opinii) przez dyrektorów okręgowych urzędów górniczych w odpowiedzi na wystąpienie starosty w związku z wnioskiem przedsiębiorcy górniczego w przedmiotowej sprawie.

W przypadku decyzji określających: (1) stopień ograniczenia lub utraty wartości użytkowej gruntów, ustalony na podstawie dwóch odrębnych opinii rzeczoznawców; (2) osobę obowiązującą do rekultywacji gruntów; (3) kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów, przyjętą dobrą praktyką jest przesyłanie do dyrektorów okręgowych urzędów górniczych projektu rozstrzygnięcia (projektu decyzji w sprawie rekultywacji) wraz z kopią wniosku przedsiębiorcy. Jest to niezbędne w przypadku wątpliwości co do przedmiotu opinii. Niestety zdarza się, że starostwa dość często występują do organów nadzoru górniczego np. o zaopiniowanie „warunków rekultywacji”, nie precyzując (np. poprzez przesłanie projektu rozstrzygnięcia i kopii wniosku przedsiębiorcy wraz załączonymi dokumentami), czy przedmiotem opinii jest tylko kierunek, czy tylko osoba, czy termin, czy też stopień utraty wartości użytkowej gruntu, a może wszystkie te elementy. Zdarza się również przesyłanie niespójnych dokumentów, np. wniosku w sprawie zaopiniowania jedynie kierunku oraz projektu rozstrzygnięcia proponującego stanowisko w sprawie kierunku, terminu, osoby, stopnia utraty wartości użytkowej, a często i sposobu rekultywacji. Takie wystąpienie o stanowisko do organów nadzoru górniczego powoduje wyrażenie stanowiska nie zawsze zgodnego z oczekiwaniami przedsiębiorcy – strony postępowania. Zgodnie z wyrokiem NSA z dnia 20 listopada 1997 r. VSA 2699/96 ONSA 1998, Nr 4, poz. 123, *jeżeli przepis prawa materialnego uzależnia wydanie decyzji od zajęcia stanowiska w formie opinii przez inny organ, to opinia ta nie może dotyczyć dowolnych spraw związanych z przedmiotem rozstrzygnięcia, lecz tylko tych aspektów, które wiążą się z zadaniami organu opiniującego.*

Współdziałanie organów nadzoru górniczego i administracji powiatowej występuje również w przypadku zakończenia działalności górniczej. Jednym z elementów likwidacji zakładu górniczego jest rekultywacja. Starostowie występują do dyrektorów okręgowych urzędów górniczych z pismem o opinię w sprawie uznania rekultywacji za zakończoną. Taki wniosek jest często poprzedzony oględzinami przeprowadzonymi przez upoważnionego pracownika administracji powiatowej. Dobrą praktyką jest dołączanie kopii protokołu wraz z dokumentacją zdjęciową do pisma o opinię. Przesłane ustalenia są weryfikowane z zapisami zatwierdzonych planów ruchu zakładów górniczych lub zakładów wykonujących roboty geologiczne (w przypadku rekultywacji częściowej) lub planów ruchu likwidowanych zakładów górniczych oraz zapisami ustaleń pokontrolnych organów nadzoru górniczego.

Zgodnie ze stanowiskiem NSA brak decyzji o ustaleniu kierunku rekultywacji gruntów, zatwierdzeniu jej doku-

mentacji oraz ustaleniu terminu wykonania rekultywacji i zagospodarowania gruntów nie wyłącza się dopuszczalności wydania decyzji o uznaniu rekultywacji za zakończoną, jeżeli w świetle materiału dowodowego sprawy nie ma wątpliwości, że rekultywacja rzeczywiście została przeprowadzona. Zgodnie z definicją rekultywacji (Ustawa, 1995) *zasadny wydaje się pogląd, że o zakończonej rekultywacji można mówić wówczas, gdy gruntem nadano lub przywrócono wartości użytkowe*. Takie stanowisko zaprezentował Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 2 października 1989 r., sygn. akt II SA 892/89, ONSA 1989/2/86, stwierdzając, że jedynym kryterium oceny, czy w konkretnym wypadku nastąpiła rekultywacja gruntów, może być okoliczność, jeśli w wyniku odpowiednich zabiegów gruntem nadano lub przywrócono wartości użytkowe.

PODSUMOWANIE

Rekultywację i zagospodarowanie gruntów planuje się, projektuje i realizowana w wszystkich etapach działalności przemysłowej. Przedsiębiorca górniczy w każdej fazie swojej działalności (planowania, eksploatacji czy likwidacji) opracowuje dokumentację zawierającą elementy rekultywacji. Dokumentacje te są weryfikowane przez różne organy, w tym starostów i dyrektorów okręgowych urzędów górniczych. W zakresie rekultywacji wydawane są

decyzje, które są wynikiem współdziałania tych organów. Poprawne współdziałanie zależy od jakości opracowywanych i przesyłanych dokumentów. Efektem takiego współdziałania jest przywrócenie przez przedsiębiorcę wartości użytkowych gruntem zdewastowanym i zdegradowanym w wyniku działalności górniczej.

LITERATURA

- ROZPORZĄDZENIE 2012 – Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych. Dz.U. z 2012 r. poz. 372.
- ROZPORZĄDZENIE 2012a – Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących projektów zagospodarowania złóż. Dz.U. z 2012 r. poz. 511.
- ROZPORZĄDZENIA „bhp”:
- a. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 25 kwietnia 2014 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi. Dz.U. z 2014 r. Nr 0, poz. 812.
  - b. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 8 kwietnia 2013 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu odkrywkowego zakładu górniczego. Dz.U. z 2013 r. Nr 0, poz. 1008.
- USTAWA 1960 – Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. Dz.U. z 2013 r. poz. 267 ze zmianami.
- USTAWA 1995 – Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Dz.U. z 2015 r. Nr 0, poz. 909.
- USTAWA 2001 – Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Dz.U. z 2013 r. poz. 1232 ze zm.
- USTAWA 2011 – Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze. Dz.U. z 2015 r. Nr 0, poz. 196.